

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Człowiek niepełnosprawny w przestrzeni lokalnej - dobre praktyki - od rzeczywistości zredukowanej po poszerzoną

Author: Magdalena Bełza, Dorota Prysak

Citation style: Bełza Magdalena, Prysak Dorota. (2014). Człowiek niepełnosprawny w przestrzeni lokalnej - dobre praktyki - od rzeczywistości zredukowanej po poszerzoną. W: A. Szczurek-Boruta, B. Chojnacka-Synaszko, J. Suchodolska (red.), "Człowiek w przestrzeni lokalnej - dobre praktyki wspierania rozwoju, aktywizacji i integracji społecznej : konteksty teoretyczne i społeczno-polityczne" (S. 115-125). Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Magdalena Bełza, Dorota Prysak

Człowiek niepełnosprawny w przestrzeni lokalnej – dobre praktyki – od rzeczywistości zredukowanej po poszerzoną

Wstęp

Rzeczywistość osób niepełnosprawnych, podobnie jak rzeczywistość osób pełnosprawnych, w Polsce ulega ogromnym przeobrażeniom. Era globalizacji, rozwoju nowych technologii, migracji oraz walki tolerancji dla „inności” ma sprzyjać tworzeniu rzeczywistości, w której każdemu człowiekowi będzie żyło się lepiej. Osoby niepełnosprawne ze względu na swój stan, sytuację materialno-bytową czy emocjonalną nie zawsze są w stanie korzystać z możliwości, jakie niesie im zmieniona rzeczywistość, w której nam wszystkim przyszło żyć. Społecznym obowiązkiem każdego człowieka jest zatem wsparcie osób będących w trudniejszej od nas sytuacji. Jest również zadaniem uniwersytetu przygotowywać ludzi, dzięki którym kształtowanie rzeczywistości ma przebiegać w dobrym kierunku.

Ideą uniwersytetu jest kształcić ludzi światłych, świadomych, elitę, która dzięki swojej szerokiej wiedzy będzie potrafiła brać odpowiedzialność i konstruować rzeczywistość w taki sposób, aby w naszym społeczeństwie żyło się coraz lepiej. Uniwersytet jest miejscem nie tylko przekazywania wiedzy, ale kształtowania postaw, kreowania światopoglądu młodych ludzi. „Ogromny potencjał ludzki, naukowy, dydaktyczny, jaki reprezentuje nasz Uniwersytet (...), powinien być jeszcze bardziej wykorzystywany do podejmowania wspólnych wyzwań i przedsięwzięć w coraz bardziej konkurencyjnym świecie tak,

by stworzyć jak najlepsze warunki życia i pracy w naszym regionie, we współczesnym społeczeństwie wiedzy”¹.

José Ortega y Gasset, jak pisze Grzegorz Nowak², podkreśla przy tym, że społeczeństwo potrzebuje poza profesjonalistami zarządców, którzy byłiby jednocześnie fachowcami i ludźmi kultury. Kształcenie zarządców powinno więc dawać i profesjonalizm, i formację kulturową. G. Nowak zwraca uwagę na to, jak daleko odeszliśmy od poglądu Ortegi o zarządcach, skoro od pewnego czasu tzw. manager jest człowiekiem jeszcze bardziej wyspecjalizowanym niż przeciętny absolwent uniwersytetu, nie mając przy tym jego poziomu wykształcenia, jako że szkoły zarządzania mają na ogół status niższy niż uniwersytet.

Celem niniejszego artykułu jest zwrócenie uwagi na podstawowe zadanie uniwersytetu, jakim jest kształtowanie i wychowanie młodego pokolenia ludzi mających stanowić elitę naszego kraju w odniesieniu do kształtowania rzeczywistości osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym. Dobre praktyki w tym zakresie wskazują studentom wzory pożądanych zachowań, kompetencji ważnych u przyszłych potencjalnych pracodawców. Istotne jest, by wrócić do idei kształcenia na uniwersytecie jako miejscu spotkań będącym ponad wszystkimi podziałami.

Materiał wykorzystany w artykule został zebrany przy pomocy metody etnograficznej, zastosowano technikę obserwacji uczestniczącej oraz rozmowy. Dane zebrano w latach 2009–2014. Istotną kategorią służącą wyjaśnianiu naukowemu podejmowanych przez nas praktyk jest kategoria rzeczywistości zredukowanej. To, co przeżywa osoba niepełnosprawna w sytuacjach życia codziennego, w szkole, w miejscu pracy lub w zwyczajnych kontaktach z innymi ludźmi, Jacob Moreno³ nazwał rzeczywistością aktualną. Natomiast według niego rzeczywistość zredukowana to ta, która odnosi się do określonych sytuacji społecznych, szczególnie do tych, w których jednost-

¹ Wystąpienie JM Rektora UŚ prof. zw. dr. hab. Wiesława Banysia podczas inauguracji nowego roku akademickiego „Gazeta Uniwersytecka UŚ” 2008, nr 1 (161).

² G. Nowak, *Uniwersytety, kształtujące profesjonalistów i naukowców, wypuszczają ich poza swoje mury jako kulturowych barbarzyńców. Kształcenie profesjonalne pozbawione przekazu kulturowego tworzy ludzi o niepełnych osobowościach, bez klarownego systemu wartości*, http://www.forumakad.pl/archiwum/98/3/artykuly/10-zyce_akad.htm (5.06.2014).

³ E. Roine, *Psychodrama, o tym jak grać główną rolę w swoim życiu*, Zabrze 2005, Wyd. Medycyna i Edukacja „FENIKS”, s. 73–75.

ka gra określone role, które to jednocześnie definiują jej wzajemne relacje, zniekształcają, paraliżują jej uczucia, zdolności i relacje, ograniczają ją. Rolą i zadaniem uniwersytetu jest wyrwanie jednostki niepełnosprawnej z tej rzeczywistości, poprzez zrozumienie jej wewnętrznego świata, poznanie oczekiwań, jest pewną metaforą, której możemy nadawać zmienne i zawsze własne znaczenie. Ten rodzaj rzeczywistości staje się sposobem poszerzenia jej możliwości, pokazania sprawstwa jej działań. Zdaniem J. Moreno wszelkie działania, które powodują budowanie wartości, przyczyniają się do zwiększania samooceny, a więc działania w ramach „dobrych praktyk” nazywał rzeczywistością poszerzoną⁴.

Przykłady dobrych praktyk wspierania osób niepełnosprawnych w cieszyńskim środowisku akademickim

Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Śląskiego

Jeszcze kilka lat temu osoby niepełnosprawne były rzadkością na uczelniach wyższych. Choć uznaje się, że edukacja jest jednym z ważniejszych czynników, który może podwyższać jakość życia osoby niepełnosprawnej, to brak wsparcia i szereg barier, z jakimi borykały się osoby niepełnosprawne, utrudniały im podejmowanie edukacji na szczeblu wyższym. O ile bariery architektoniczne najczęściej łatwo było pokonać, to mentalne przyczyniały się często do zniechęcenia i upokorzenia. Taka sytuacja spychała te osoby do funkcjonowania w zredukowanej rzeczywistości.

Wraz z pojawieniem się rzeczników Rektorów ds. Studentów Niepełnosprawnych, Biura ds. Osób Niepełnosprawnych, a także dotacji ministerialnej na rzecz wsparcia edukacji i rehabilitacji (obecnie tylko edukacji) studentów niepełnosprawnych sytuacja zaczęła się zmieniać, a tym samym rzeczywistość tej grupy studentów stopniowo poszerzać. Mimo że nadal osoby te nie stanowią dużej grupy wśród studentów, to ich liczba z roku na rok stale rośnie. W samym Uniwersytecie Śląskim od 2005 r. wzrosła o prawie 80%. W 2005 r. liczba studentów wyniosła 329, w 2008 r. już 428, a w 2012 r. 509 osób⁵.

⁴ A. Bielańska (red.), *Psychodrama. Elementy teorii i praktyki*, Warszawa 2009, Wyd. Psychologii i Kultury, s. 52–56.

⁵ Statystyki Biura ds. Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Na Uniwersytecie Śląskim wsparcie rozpoczęło się od powołania w 2001 r. funkcji Pełnomocnika Rektora ds. Studentów Niepełnosprawnych. Od 2006 r. studenci, którzy borykają się z dysfunkcją słuchu, mogą korzystać z usługi tłumacza języka migowego. Niezwykle ważna i potrzebna okazała się usługa asysty, która pojawiła się w 2007 r. i umożliwiła dużej grupie studentów podjęcie studiów. Obecnie na całym uniwersytecie z pomocy asystenta korzysta rocznie około 50 osób, które bez niej nie byłyby w stanie studiować. Rok 2009 to początek istnienia Biura ds. Osób Niepełnosprawnych (BON) jako osobnej komórki zajmującej się wsparciem studentów niepełnosprawnych. Jego uruchomienie to poniekąd wynik realizacji oczekiwań stawianych uniwersytetom zarówno przez społeczeństwo, jak również przez same osoby niepełnosprawne, które chcą mieć możliwość zdobywania wyższego wykształcenia. Oczekują one zatem otwartości, zrozumienia, a także możliwości dostosowania warunków studiów do ich indywidualnych możliwości tak, aby nie tkwić w ograniczonym świecie, czyli zredukowanej rzeczywistości.

Asystent osoby niepełnosprawnej – „Asystent Edukacyjny” (program pilotażowy)

Na Wydziale Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach prowadzona jest specjalność „terapia pedagogiczna i asystent osoby niepełnosprawnej”. Jak już zostało wcześniej zauważone taka specjalność powstała w odpowiedzi na zapotrzebowanie kształcenia asystentów. Studiujące osoby niepełnosprawne nie zawsze są widoczne, ale coraz częściej proszą o wsparcie. Doświadczenia akademickie zarówno ze strony BON-u, jak i prowadzonych badań naukowych spowodowały, że rozpoczęliśmy działania zmierzające do wsparcia niepełnosprawnych uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Ideą było wsparcie ucznia niepełnosprawnego w szkole. Do takiej inicjatywy przyczyniły się prowadzone badania⁶. Chcieliśmy podzielić się naszymi doświadczeniami i pokazać pewne wypracowane już rozwiązania. Rozmowy rozpoczęliśmy od organów (władz lokalnych) prowadzących poszczególne szkoły, placówki. Niestety, stawiane nam wymagania były nie do spełnienia ze względu na istniejące przepisy

⁶ Projekt „Osoba niepełnosprawna moim sąsiadem. Nieinstytucjonalne wsparcie osób niepełnosprawnych”, finansowany z programu operacyjnego Współpracy Transgranicznej 2007–2013 Republika Czeska–Polska–Fundusz Mikroprojektów Euroregionu Śląsk Cieszyński–Tesińke Śląsko pod kierunkiem dr. hab. prof. UŚ Zenona Gajdzicy.

uczelniane. Brak bezpośredniego dialogu i chęci znalezienia wspólnego rozwiązania zmusił do szukania innego rozwiązania. Pojawili się rodzice pragnący pomóc własnemu dziecku. Stąd zrodził się pomysł „asystenta edukacyjnego”. Pierwsza taka asystentura edukacyjna dla ucznia niepełnosprawnego realizowana w ramach praktyk studenckich pojawiła się w szkole ponadgimnazjalnej w drugim semestrze roku szkolnego 2013/2014. Mimo wielu trudności i oporów z różnych stron udało się doprowadzić do realizacji tego pomysłu.

Niewątpliwie jest to duży sukces pracy wielu osób, również rodziców, którzy są coraz bardziej świadomi swoich potrzeb, praw, a także obowiązków władz lokalnych. Sukces asysty edukacyjnej był możliwy poprzez uzmysłowienie zainteresowanym stronom, że każda z nich będzie mogła coś z tych działań wynieść. Uczeń niepełnosprawny ma odpowiednią pomoc, nauczyciele mają wsparcie i nie muszą się martwić, że zostali z problemem porażenia sobie z danym uczniem sami, rodzice są spokojniejsi, że ich dziecko nie będzie ponosiło już tylu edukacyjnych porażek, dyrektor szkoły może być spokojny o pracę w danej klasie (i ze strony uczniów, i nauczycieli), asystent zdobywa praktykę zawodową, a uniwersytet może zarówno stać na straży społecznych oczekiwań stawianych absolwentom poprzez weryfikację kompetencji, jakie niezbędne są w codziennej pracy asystenta, ale również łączyć w kształceniu akademickim teorię z praktyką, przyczyniając się do budowania dobrej społeczności lokalnej oraz poszerzania rzeczywistości.

Eventy lokalne

Jednym z ważniejszych elementów wspierających poszerzanie rzeczywistości zredukowanej jest praca nad zmianą wizerunku osoby niepełnosprawnej w społeczeństwie. Pojawiające się coraz częściej społeczne kampanie na rzecz osób niepełnosprawnych, mające trafiać do szerszego grona odbiorców, wydają się niezwykle cenne w tym względzie. Jednakże bezpośrednio doświadczanie i odniesienie do swojej najbliższej przestrzeni życiowej pozwala człowiekowi na głębsze odczucie danego zagadnienia. Przestrzeń bowiem jest istotnym składnikiem naszego świata, kształtującym nasze najbliższe otoczenie. Im bardziej człowiek dostosowuje przestrzeń, tworząc w niej bezpieczne miejsca, tym świat staje się dla niego bardziej przychylny, bliski⁷. Dlatego

⁷ D. Prysak, *Przestrzeń życiowa funkcjonowania osoby z głęboką niepełnosprawnością intelektualną w domu pomocy społecznej*, w: A. Klinik, D. Prysak (red.), *Edu-*

eventy, które skierowane są bezpośrednio do społeczności lokalnej i dotyczą przestrzeni tej danej lokalności, oddziałują na nią bezpośrednio. Do takich eventów, które pozwalają na zmienianie stosunku do kwestii osób niepełnosprawnych podejmowanych przez naszą uczelnię w lokalnej przestrzeni, należą: Dzień Godności Osoby Niepełnosprawnej Intelaktualnie przypadający 5 maja; Międzynarodowy Dzień Osoby Niepełnosprawnej – 3 grudnia; Zapal się na niebieszko – seminaria, warsztaty, konferencje z zakresu autyzmu; cykliczne konferencje dotyczące: wątków zaniechanych, nieobecnych, ale potrzebnych w edukacji, rehabilitacji i socjalizacji osób niepełnosprawnych (od 2004 r. o charakterze międzynarodowym); asystentury osoby niepełnosprawnej (od 2009 r. o charakterze ogólnopolskim); interdyscyplinarności i wielowymiarowości w pracy z osobami niepełnosprawnymi (od 2011 r. o charakterze lokalnym); działania promujące twórczość artystyczną: Akademicka Galeria „Akademicus” (2013), Biennale (2014), spektakle w wykonaniu osób niepełnosprawnych (2009); porozumienia naukowo-dydaktyczne z placówkami z województwa śląskiego; wymiany studenckie; dostosowywanie kierunków studiów do potrzeb rynku.

Współpraca z mediami lokalnymi

Kreowanie pozytywnego wizerunku niepełnosprawnych osób poprzez odpowiednie zarządzanie informacją oraz specyfika pracy z tą grupą, czyli konieczność informowania opinii publicznej o ich działalności jest jednym z podstawowych zadań w dobie ogromnej roli środków masowego przekazu. Dlatego ważnym celem pracy pedagogów specjalnych jest opis istniejących stosunków pomiędzy zarówno instytucjami, placówkami zajmującymi się w swojej działalności osobami niepełnosprawnymi, jak również informowanie o codziennych działaniach związanych z sukcesami i porażkami. Każdy zdaje sobie sprawę z potęgi mediów, ich ogromnego oddziaływania na opinię publiczną. Niestety, nie zawsze mamy wpływ na to, co i gdzie się ukazuje. Często są to informacje wyrwane z kontekstu, bez głębszej wiedzy w przedstawianym temacie. Powierzchniowa wiedza, nieodzwierciedlająca istoty danego problemu, przyczynia się do kolejnych negatywnych skutków takiego działania.

Dlatego program współpracy ze środkami masowego przekazu stał się integralną częścią naszej uniwersyteckiej działalności i jednym z ważniejszych punktów strategicznych. Media stanowią swoisty pomost informacyjny, docierający do masowego odbiorcy. Są dla odbiorcy niezależnym źródłem informacji, co czyni ją bardziej wiarygodną. Należy jednak pamiętać, że media działają na zasadzie katalizatora, informacja przekazywana do odbiorcy jest odpowiednio modyfikowana, często oczyszczana z tych fragmentów informacji, które są nieważne, lecz które mogą okazać się niezwykle istotne dla nadawcy.

Współpraca uniwersytetu z mediami uwzględniała dwa kierunki działań. Pierwszy z nich to zapewnienie ciągłej, pełnej i właściwej informacji, a drugi to ciągłe kształtowanie dobrych stosunków z różnymi redakcjami. To właśnie te dobre relacje z redakcjami pozwalają mieć większy wpływ na obecność informacji o odbywających się eventach Uniwersytetu Śląskiego, ale także na korektę oraz modyfikację przekazanych informacji. Oczywiście na zaufanie i na taką współpracę z lokalnymi mediami musieliśmy sobie zasłużyć i długo nad tym pracować. Istotna okazała się znajomość pewnych zasad w kontaktach z mediami. Umożliwiło to efektywną współpracę z tymi podmiotami, od których w dużej mierze zależy nagłośnienie wyników naszej pracy, a często również powodzenie całego projektu. Media są tym nośnikiem, który często daje szansę na to, aby o całej akcji dowiedziała się duża liczba osób w przeciągu bardzo krótkiego czasu.

Współpraca z władzami lokalnymi

Samorząd terytorialny jest to forma zaspokajania potrzeb zbiorowych określonej społeczności przez nią samą lub wyłonionych przez nią przedstawicieli. W większości prowadzonych działań jest pierwszym organem, który ma bezpośredni wpływ na udzielane wsparcie, szczególnie finansowe. Często władze lokalne są lub powinny być najbliższej każdej jednostki.

W sensie formalnoprawnym oznacza to, iż aparat państwowy scedował część swoich zadań na samorządy, powodując decentralizację władzy. Instytucje samorządowe są władne tworzyć prawo lokalne, które nie może być jednak sprzeczne z dokumentami prawnymi wyższego rzędu, a zatem ustawami regulującymi ich działanie⁸. Samorządy działają na podstawie ustaw

⁸ A. Antoszewski, R. Herbut (red.), *Leksykon Politologii*, Wrocław 1999, Wyd. Atla 2, s. 523–526.

o samorządzie gminnym, powiatowym i wojewódzkim⁹. Codzienne funkcjonowanie osób niepełnosprawnych oraz to, w jakiej rzeczywistości (zredukowanej czy poszerzonej) żyją, w dużej mierze zależy od warunków, jakie stwarza społeczność lokalna. Zadaniem uniwersytetu jest zatem współpraca z władzami lokalnymi.

Niestety, nie zawsze urzędnicy widzą potrzebę czy możliwość takiej współpracy. Często różne instytucje administracji lokalnej realizują podobne zadania. Dostrzec można brak wspólnej strategii działania (powstają np. punkty informacyjne w różnych celach, w ramach różnych projektów). Odnosi się wrażenie, że osoba niepełnosprawna gubi się w tym gąszczu informacji. Wiele działań ma tylko charakter pozorny, ponieważ wymagają tego przepisy. Nie zwraca się uwagi na jakość proponowanych usług. Przykładem może być obecność tłumacza języka migowego na radzie powiatu podczas jednego z działań uniwersyteckich realizowanych we współpracy z kilkoma placówkami¹⁰. Wówczas okazało się, że wprawdzie w urzędzie są osoby, które uczestniczyły w takim kursie, ale posługiwanie się tą umiejętnością zakończyło się najprawdopodobniej wraz z kursem, który był realizowany w ramach dostosowywania instytucji publicznych do obsługi osób niepełnosprawnych. Tłumaczenie urzędników, że od 10 lat pomoc tłumacza nie była potrzebna, zaskakuje. W ramach współpracy i wymiany zaproponowaliśmy możliwość skorzystania z naszych kompetencji. Cieszyć może fakt, że nasze praktyczne rozwiązania wzbudzają coraz częściej zainteresowanie władz i przedstawicieli władz lokalnych.

⁹ Ustawa o samorządzie gminnym z 8 marca 1990 r., Ustawa o samorządzie powiatowym z 5 czerwca 1998 r., Ustawa o samorządzie wojewódzkim z 5 czerwca 1998 r.

¹⁰ Zespół Szkół nr 6 w Rybniku, Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Cieszynie, Ośrodek Edukacyjno-Rehabilitacyjno-Wychowawczy w Ustroniu, Zespół Placówek Szkolno-Wychowawczo-Rewalidacyjnych w Cieszynie, Zespół Szkół nr 3 Specjalnych w Pszczynie, Centrum Usług Socjalnych i Wsparcia w Sosnowcu, Zespół Szkół Specjalnych nr 4 w Sosnowcu, Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Cieszynie, prowadzące Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy w Cieszynie.

Konkluzja

Poszerzanie zredukowanej rzeczywistości osób niepełnosprawnych, jak pokazują nasze dotychczasowe działania, to nieustanne budowanie dialogu z różnymi podmiotami.

To, co jest ważne w działaniach na ich rzecz i o czym należy pamiętać, to to, aby były one podmiotem w naszym dialogu, by miały prawo głosu, i to nie tylko z okazji wyborów, tylko w trakcie podejmowania codziennych istotnych dla nich decyzji w myśl zasady „nic o nas bez nas”. Praktyka i doświadczenia wieloletnie pokazują nadal, że często staramy się uszczęśliwiać osoby niepełnosprawne na siłę. Dzięki budowaniu sieci otwartego dialogu, jako przykład dobrych praktyk, możemy zarówno osobom niepełnosprawnym, jak również i pełnosprawnym pokazywać, jak można „wyjść” z rzeczywistości zredukowanej do poszerzonej, zgodnej z oczekiwaniami, potrzebami wszystkich jednostek bez względu na podziały i klasyfikacje. Celem budowania sieci otwartego dialogu jest wzmacnianie jednostki niepełnosprawnej bez względu na wiek i normalizację jej sytuacji, a nie koncentracja na jej ograniczeniach wynikających z niepełnosprawności. W dialogu powinni brać udział wszyscy, którzy stykają się bezpośrednio, jak również i pośrednio z daną osobą niepełnosprawną.

Budowanie takiego dialogu daje możliwość poszerzenia osobom niepełnosprawnym możliwości, jakie przed nimi stoją, a o których często nie wiedzą. Ważne jest to również dla nas jako przedstawicieli świata nauki, że są pewne obszary naszych badań, w których nie może zabraknąć praktycznego wymiaru. Większość osób uczy się poprzez doświadczenie i naśladuje to, co samemu doświadcza. Dlatego wzory dobrych praktyk w pracy z osobami niepełnosprawnymi w cieszyńskim środowisku akademickim są niewątpliwie bardzo ważne nie tylko dla kształcenia przyszłych specjalistów pracujących z tymi osobami. Poprzez dobre praktyki następuje wymiana dóbr – uniwersytet umożliwia studentom świadczenie usług poprzez praktyki, w zamian za to dostaje informacje zwrotne w postaci możliwości weryfikacji efektów kształcenia, praktyki zawodowej studentów, a w konsekwencji dobrze przygotowanych pracowników, czego z kolei oczekuje od niego społeczeństwo i przyszli pracodawcy. Zaprezentowane w artykule dobre praktyki są zatem nie tylko czymś praktycznym, co zmienia rzeczywistość osób niepełnosprawnych, poszerzając ją, ale przekładają się również bezpośrednio na

kształt nauki, która te działania może analizować i weryfikować ich efektywność. Mocną stroną uniwersytetu jest bycie ponad wszelkimi podziałami i możliwość integrowania w działaniu różnych instytucji, niezależnie od tego, kto jest dla poszczególnych z nich organem prowadzącym. Rozdrabnianie działań nie przynosi korzyści nikomu, a zwłaszcza osobie niepełnosprawnej, której rzeczywistość jest redukowana. Dzięki inicjatywom, które zostały zaprezentowane w artykule, jesteśmy w stanie poszerzać rzeczywistość osób niepełnosprawnych żyjących w naszym środowisku lokalnym.

Bibliografia

- Antoszewski A., Herbut R., *Leksykon politologii*, Wrocław 1999, Wyd. Atla 2.
- Białańska A. (red.), *Psychodrama. Elementy teorii i praktyki*, Warszawa 2009, Wyd. Psychologii i Kultury.
- http://www.forumakad.pl/archiwum/98/3/artykuly/10-zyce_akad.htm.
- http://www.stowarzyszeniepowrot.zafriko.pl/kat/aktualnosci/metoda_otwartego_dialogu.
- Roine R., *Psychodrama, o tym jak grać główną rolę w swoim życiu*, Zabrze 2005, Wyd. Medycyna i Edukacja „FENIKS”.
- Prysak D., *Przestrzeń życiowa funkcjonowania osoby z głęboką niepełnosprawnością intelektualną w domu pomocy społecznej*, w: A. Klinik, D. Prysak (red.), *Edukacja i socjalizacja w życiu osoby niepełnosprawnej*, Sosnowiec 2011, Wyd. Humanitas.
- Ustawa o samorządzie gminnym z 8 marca 1990 r.,
- Ustawa o samorządzie powiatowym z 5 czerwca 1998 r.
- Ustawa o samorządzie wojewódzkim z 5 czerwca 1998 r.
- Wystąpienie JM Rektora UŚ prof. zw. dr. hab. Wiesława Banysia podczas inauguracji nowego roku akademickiego, „Gazeta Uniwersytecka UŚ” 2008, nr 1 (161).

Summary

Person who is disabled because of its limitations very often lives in reduced reality. Despite many positive changes people with disabilities still face many barriers that reduce their reality. This article is a reminder of the primary role of the university but also indicate certain actions that are conduct to fulfill this role, and thus in the context of considerations taken to widen the reality of disabled people. Reduced reality category allows to explain the activity undertaken by the university. The presented examples of activities in the local community are examples of good practices that serve to build a common dialogue by various institutions, prevent the social exclusion of disabled people as well as they are a factor allowing for

wider access of this group to higher education thereby contributing to changes in both their own and the public reality.

Key words: disabled person, reduced reality, local space, good academic practices

Translated by Magdalena Bełza

NOTY O AUTORACH

Magdalena Bełza – doktor, asystent w Zakładzie Pedagogiki Specjalnej Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie Uniwersytetu Śląskiego, pedagog specjalny, surdopedagog. Zainteresowania badawcze to: kategoria oczekiwania, komparatystyka specjalna, arteterapia z osobami niepełnosprawnymi, funkcjonowanie osób z dysfunkcją słuchu, wsparcie studentów niepełnosprawnych.

Dorota Prysak – doktor, adiunkt w Zakładzie Pedagogiki Specjalnej Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie Uniwersytetu Śląskiego, pedagog, oligofrenopedagog, socjoterapeuta, asystent psychodramy. Obszar zainteresowań naukowych: zredukowana rzeczywistość; funkcjonowanie społeczne oraz edukacja i rehabilitacja osób niepełnosprawnych; wsparcie profesjonalistów i osób stykających się w swej pracy z niepełnosprawnymi; budowanie innego obrazu niepełnosprawności poprzez innowacyjność działań i wspólny dialog.